

'התקשרתי לבנג'מין ואמרתי לו: יש לך מושג מה גילית?! מצאת אוצר! זה ה'חפץ'

למעלה מ־90 שנה שכבו תשלילי הצילום העתיקים שהרעידו מיתר בלבו של העם היהודי, כאבן שאין לה הופכין • הסרטון המרטיט, בו נצפה מרן החפץ־חיים זיע"א בבואו ל'כנסייה הראשונה' בווינה, ממשיך לעורר רעש גדול ברחבי העולם היהודי • במטרה להתחקות אחר הדרך שעשה התיעוד המופלא - מווינה שבאוסטריה ועד לפרסומו המהדהד בשבוע שעבר, יצא 'יתד נאמן' למסע מרתק במנהרת הזמן, שעבר בווייליאמסבורג שבניו־יורק, במוזיאון־השואה בווישינגטון ועד למרתפי אוניברסיטת דרום־קרוליינה • בראיונות מיוחדים, מספרים הרב יוסף מארך מווייליאמסבורג, שהתעקש במשך שנים לגלות את התיעוד האבוד, בנג'מין סינגלטון, רכז המחלקה לחקר סרטונים תיעודיים באוניברסיטת דרום־קרוליינה שבה נמצאו התשלילים הנדירים, וד"ר גרג וילסבכר, האוצר במחלקת האוספים מאותה אוניברסיטה, על הדרך הארוכה עד לגילוי המרגש, ומנסים להשיב על השאלה המסקרנת רבים: האם יש תיעוד נוסף מלבד מה שפורסם? / ר. קולינס /

**מסמך
מרתק**

עלה על סרטון



"הסרט נשאר שלם כל השנים, ללא שריטה". ד"ר גרג וילסבכר, אוצר הסרטונים באוניברסיטת דרום קרוליינה, אוחז במצלמה מן הדגם שככל הנראה שימש את הצלם הנס וון-פבל, שתיעד את כניסת גדולי הדור לכנסייה הגדולה הראשונה



"לא ברור מי הזמין את הצלם." כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א בצילום מתוך הסרט

הרב יוסף מארך:
"יש לי הרגשה
שהחומר המלא
הוא הרבה יותר
מ־4 דקות. אני לא
אומר זאת מידיעה,
אלא מהרגשה.
אני מעריך ומקווה
שבקרוב נזכה
להיווכח שיש
המשך לסרט.
אנשי המקצוע
בדרום־קרוליינה
עסוקים מאוד, אבל
לאור ההתעניינות
האדירה והחשיבות
אני חושב שכעת
הם יעבדו על זה
ביתר שאת"

הוא ישלח לי אותו?
והוא שלח?

"אחרי שבועיים של המתנה דרוכה, קיבלתי את הסרטון. שתי הגרסאות אוחדו יחד. אני לא בטוח שבסדר הנכון. מדובר בסיקור של יומיים. לא מן הנמנע שיש שם ערכוב מסוים. אנשי המקצוע באוניברסיטת דרום־קרוליינה, שביצעו את התיקונים ואת פעולות הרסטורציה הנדרשות כדי שהסרט יהיה בר־צפייה, בוודאי לא יודעים את סדר הדברים. כפי שאמרתי, ההתרגשות הייתה אדירה. התקשיתי להאמין למה שאני רואה. לפתע פתאום, לזכות לצפות במרן החפץ־חיים ובכל אותם אדמו"רים ורבי־נים, ששמעם נישא בפיותינו בדחילו ורחימו. זאת התרגשות עצומה. מתנה גדולה."

'מעריך שיש המשך'

הרב מארך מספר, כי לאחר התגלית המרעישת, דיבר עם סינגלטון וביקש ממנו לשמור את הדבר בסוד. "הייתי המום מעוצמת הגילוי. ביקשתי ממנו שישמור את זה בסוד. חשבתי לעצמי, שכדאי להמתין. אולי יתגלו חלקים נוספים של הסרט. אולי ימצא עיתוי מתאים בייחוד."

מה קרה שזה בכל זאת פורסם?

"סינגלטון אמר לי שהוא לא יכול לשמור תגלית כזאת בסוד; שמחובתה המקצועית של האוניברסיטה, לפרסם דבר בעל משמעות רבה כל כך לעם היהודי. וכך היה. האוניברסיטה העלתה את הסרטון לאתר הרשמי שלה ולצדו הסבר במה דברים אמורים. משם, הוא התפשט הלאה כאש בשדה קוצים. בתוך שעה, כבר צפו בו למעלה מ־8,000 איש. כעבור שעות אחדות, הוא כבר התפרסם ברחבי העולם כולו. משהו דאג להפיץ את הסרטון ולהביא אותו לידיעתם של גורמים יהודיים וכלי תקשורת יהודיים בארצות־הברית, בארץ ובכל רחבי העולם. האמת היא, שלא חלמתי שהסרטון יזכה לתהודה רבה כל כך בפרק זמן כל כך קצר."

"מצאתי אותו במוזיאון השואה בוויי־נגטון די.סי. כל אחד יכול להגיע אליו. זה נמצא במאגר שפתוח לציבור. גיליתי אותו באקראי. לצדו, היה עיתון ישן שבו היה הסבר על האירוע, 'הכנסייה הראשונה', ונאמר שם שבסרטון מופיע מרן החפץ־חיים. בנוסף, צוינו שם שמות של רבנים נוספים שאמורים היו להופיע בסרטון. צפיתי שוב ושוב בסרט, שכאמור, היה באורך של שתי דקות לערך. בדקתי היטב. לא ראיתי את מרן החפץ־חיים, וגם לא רבנים אחרים שאמורים היו להיראות שם. הבנתי שמדובר בסרטון חלקי."

מה עשית?

"במוזיאון השואה הדגישו, שמדובר בסרטון שהנו רכוש של אוניברסיטת דרום־קרוליינה והוא הובא למוזיאון באדיבות המוסד הזה, בשל היותו סרטון שמסקר אירוע יהודי. פניתי אליהם. הסברתי להם את הדברים וביקשתי שינסו לבדוק האם יש להם את הסרט בגרסה מלאה."

הם שיתפו פעולה?

"היה להם רצון טוב כל הזמן. אבל זה לא היה פשוט. במשך כמה שנים פניתי אליהם שוב ושוב. שאלתי אם יש חדש. התחננתי לפניהם לקבל את הסרט באורך מלא. מבחינתם, זאת הייתה משימה מורכבת. יש להם אלפי סרטונים ישנים בארכיון. כדי שניתן יהיה לצפות בהם, יש צורך בביצוע תהליכים מורכבים מאוד, שאורכים זמן רב. במשך כשמונה שנים הייתי אתם בקשר, כשלאורך כל הזמן הזה, רק הגרסה הראשונית הייתה ביד."

ומה קרה?

"ב־15 בינואר קיבלתי הודעה. בנג'מין סינגלטון מאוניברסיטת דרום־קרוליינה ביקר לי, שהוא מצא עוד פילם של הסרט המדובר. המספר של הסרטון הוא 1020. לדבריי, נמצא חלק נוסף שלו והאורך המלא של הסרטון כעת הוא יותר מארבע דקות. הוא הבטיח לי שלאחר שתושלם מלאכת העיבוד של הסרט,

שבועיים אחרי שיחת הטלפון הדרמטית,

קיבלתי את הסרטון בדואר. כשצפיתי בו, לא האמנתי למראה עיניי. חשתי התרגשות אדירה שאי אפשר לתאר אותה במילים. התקשרתי לבנג'מין סינגלטון. אמרתי לו, 'יש לך מושג מה גילית? מצאת אוצר! זה החפץ חיים, אחד הרבנים הגדולים ביותר של היהודים. הערך של זה לא יסולא בפז!'"

בראיון נרגש מביתו בויליאמסבורג שבברוקלין, מספר ליתד נאמן, הרב יוסף מארך, יהודי חסידי שמשקיע שנים רבות באיסוף ובאיתור תמונות ופריטים יהודיים עתיקים, את המסלול שעשה הסרטון המרטיט, בו נראה מרן החפץ חיים זי"ע, עד הגעתו לחיק העם היהודי - הפרסום רב הרושם ברחבי העולם כולו.

'מרן החפץ־חיים לא היה שם'

פעילות הלב טרם שבו לסדרן, לאחר שזכינו לראות 'מראה כהן'. לחזות בזיו פניו של מרן הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זי"ע, פוסע בענוותנות, באצילות, כמעט בבדישנות בבואו לשאת את דבריו ב'כנסייה הראשונה'. דברים שמהדהדים מאז ועד היום, מהווים חלק בלתי נפרד מהמסד ומהדרך של היהדות האיתנה. עבור הרב יוסף מארך, הגיי לוי המרגש הזה, שרבים כל כך דמעו ונרעשו לראותו, הוא משמעותי אף יותר. הוא היה לאיש שבזכותו עם ישראל זכה לקבל פיסת שלום חמה וקדושה מן העבר, לראות את מרן החפץ־חיים! להיפגש עם אותם ימי הוד, לשחזור את הדברים המרטיטים שנשא רבנו ולחוש את החיבור החזק שלנו לאותם גדולי עולם, להיותנו חלק משרשרת הדורות המופלאה.

"למעשה, יש לי את הגרסה הראשונה של הסרטון יותר מעשר שנים", הוא אומר. "אורכו של הסרטון הזה, הוא כשתי דקות לערך." איך הגעת אליו?



אם נלך לאחור, מדוע בעצם הגעת לסרטון הזה? מה חיפשת, שהביא אותך למצוא אותו? "למעשה, מלכתחילה חיפשתי חומר על רב אחר, מתקופת השואה. במהלך חיפושיי, כפי שהזכרתי, נתקלתי בסרטון הזה במוזיאון השואה. הופתעתי מאוד מההסבר הלאקוני, לפיו מדובר בסרטון של הכנסייה הראשונה של 'אגודת-ישראל', שבו מופיע, בין היתר, מרן החפץ-חיים. משחיפשתי את מרן החפץ-חיים ולא מצאתי, הבנתי שהסרטון הוא חלקי בלבד ומכאן החל להתגלגל הסיפור."

"הייתי סקרן. הרגשתי שאני חייב למצוא את זה. מכיוון שהסרטון שייך לאוניברסיטת קרוליינה ויש להם בעלות על זכויות היוצרים, אסור היה להעתיק אותו ממוזיאון השואה. לכן, הגעתי לבנג'מין סינגלטון- שבסופו של דבר מצא את החלק החסר ושלח לי אותו. הסרטון הזה, כמו גם מרבית הסרטונים ההיסטוריים מהתקופות ההן, שייכים ל'פוקס-המאה-20', חברה אמריקנית וותיקה מאוד להפקה ולהפצה של סרטים, שהוקמה בזמנו על ידי ויליאם פוקס, יהודי אמריקני."

אתה משוכנע שהסרטון שפורסם הוא הסרטון המלא? לא יכול להיות שיש לו המשך, שעדיין לא זכינו להיחשף אליו?

"יש לי הרגשה שהחומר המלא הוא הרבה יותר מארבע דקות. אני לא יכול לומר שאני מבסס את זה על ידיעה, אלא, כאמור, זה בגדר של הרגשה. אבל אני מעריך ומקווה שבקרוב נזכה להיווכח שיש המשך לסרט. אין לאף אחד עניין למשוך את זה. אנשי המקצוע בדרום-קרוליינה עסוקים מאוד. יש להם כל כך הרבה סרטים שהם צריכים לערוך ולעבד. כל עיבוד ברמה כזאת, מצריך השקעה רבה ביותר. מה שכן, לאור ההתעניינות האדירה והחשיבות הרבה שמיוחסת לסרט הזה, אני חושב שכעת הם יעבדו על זה ביתר שאת. יתכן אני טועה, אבל כך אני חושב ומקווה."

יש להערכתך סיכוי לכך שישנם סרטונים נוספים בעלי חשיבות אדירה לעם היהודי, שלפתע פתאום יתכן שנשמע עליהם יום אחד? "להערכתי, זה בהחלט יתכן. יש באתר של אוניברסיטת דרום-קרוליינה ובאתרי מחקר שונים כל מיני סרטים שאמורים להיות קשורים לאירועים יהודיים. כך, לדוגמא, בקטלוג של אוניברסיטת דרום-קרוליינה יש סרטונים תחת השם 'פלשתינה', שהם בעצם תיעוד היסטורי של כל מיני אירועים יהודיים. אמורים להיות סרטונים רבים. אחד מהם, לדוגמא, ידוע למדי. זהו סרטון באורך של כחמש דקות, בשני חלקים- שמסקר את הגעתם של כ-450 רבנים לווישינגטון, בתקווה להיפגש עם הנשיא ולנ-סות לדבר אתו על הזוועות שעושים הנאצים ביהודים."

ניתן לראות שם, בין היתר, את הרב קל-מנוביץ', את רבי משה פיינשטיין, רבי אהרן קוטלר, רבי ישראל רוזנברג, רבי אליעזר סילבר ועוד רבנים ואדמו"רים רבים. יש לי את הסרטון הזה. הוא מאוד מיוחד. מי שארגן בזמנו את המשלחת הזאת, הוא ר' הלל קוק, אחיינו של הרב קוק."

מה מניע אותך בתיעוד האינטנסיבי הזה? מנין הידע הרב כל כך? יש סיבה מיוחדת שבגנה אתה עוסק בכך?

"זה פשוט תחביב. אי אפשר להסביר את זה בצורה אחרת. אני שואב הנאה רבה והתרגשות גדולה מצפייה בתמונות עתיקות, בסרטונים ישנים, מסמכים וכל פריט יהודי עתיק. זה מרתק, משמעותי וכמו שאמרתי, גם מרגש מאוד. אין ספק שהסרטון בו מופיע מרן החפץ-חיים ז"ע הוא השיא של מאמצי החיפוש שלי. אני מקווה מאוד שנזכה להיחשף לתמונות דרמטיות נוספות בקרוב."



בנג'מין סינגלטון, אוניברסיטת

דרום-קרוליינה:

"לצערי, אין לנו

יותר המשך של

הסרטון הזה. מה

שפורסם, הוא

כל מה שיש לנו.

הצלם, הנס וון

פבל, נהג לצלם

סרטונים קצרים,

עבור דיווחים

עיתונאיים

תמציתיים.

מעבר לכך,

הסרטון שיש

בידינו עומד

על 101 מטרים,

זה היה האורך

המקסימאלי של

הפילם במצלמה

שבה השתמש

וון-פבל"

'פאזל מסובך'

בניסיון להבין האם אנחנו עומדים בפני גילויים דרמטיים נוספים בכל הקשור לסרטון המדהים שבו נראה מרן החפץ-חיים ז"ע, וגם במטרה ללמוד עד כמה ייתכנו גילויים נוספים בסדר גודל כזה, ביקשנו את עזרתו של בנג'מין סינגלטון, רכז המחלקה לחקר סרטונים תיעודיים באוניברסיטת דרום-קרוליינה ומי שאחראי לספק רשיונות לשימוש בסרטונים, כמו הסרטון המדובר. "לצערי, אין לנו יותר המשך של הסרטון הזה. מה שפורסם, הוא כל מה שיש לנו."

אתם משוכנעים בכך?

"כן. מכיוון שהצלם, הנס וון-פבל, עבד בשביל עיתונות מקומית בווינה. הוא נהג לצלם סרטונים קצרים, עבור דיווחים עיתונאיים-תמציתיים. מעבר לכך, הסרטון שיש בידינו עומד על 101 מטרים. זה היה האורך המקסימאלי של הפילם במצלמה שבה השתמש וון-פבל, מכשיר הצילום האולטימטיבי שהיה באותם ימים."

איך הגיע לידיכם הסרטון?

"קיבלנו אותו מאולפני רשת פוקס. חלק גדול מהחומר של תאגיד פוקס הוענק כמתנה לאוניברסיטה, כבר ב-1920. גם את הסרטון הזה הם העניקו כמתנה לאוניברסיטה, ב-1981, בין השאר בשל הידיעה שבמעבדות ובתנאים המיוחדים שיש לנו, הסרטון הזה- כמו גם סרטונים נוספים, ישתמרו באיכות הכי טובה שאפשר."

כלומר, האוניברסיטה שלכם היא הבעלים

של הסרטון?

"נכון מאוד. הסרטון הזה, כמו גם הסרטונים ההיסטוריים האחרים שהתקבלו מתאגיד פוקס, שייכים לאוניברסיטת דרום-קרוליינה וזכויות היוצרים שייכות לה. הסרטים נשמרים בכספת תת-קרקעית, שהיא למעשה מחסן תחמושת ישן ממלחמת העולם השנייה- שנמצא בפורט ג'קסון שבדרום קרוליינה. הסרטים נשמרים בתנאים האופטימליים שייסעו להם לשרוד זמן רב ככל האפשר. הסרטונים הללו מיועדים בדרך כלל לצורך סדרות תיעודיות. אנחנו מאפשרים לרשתות שונות לעשות בהם שימוש, או בחלקים מהם."

יש לכם סרטונים נוספים בעלי משמעות

לעם היהודי?

"יש לנו עוד כמה. אפשר לעיין בקטלוג שלנו. אחד המיוחדים שבהם, הוא סרטון נדיר מאוד שבו נראים מאות רבנים יהודים מפורסמים בווישינגטון ד.ס., כשניסו להיפגש עם הנשיא ולמסור לו תיעוד על מה שקורה באירופה". (הערה: מדובר בסרטון עליו מדבר גם הרב יוסף מארך).

בעקבות הפרסום הדרמטי של הסרטון המדובר, רבים תוהים איך יכול להיות שסרטון השתמר שנים רבות כל כך. קיים סיכוי לכך שיש סרטונים ישנים אף יותר?

"יש בהחלט אפשרות שסרטון ישתמר במשך פרק זמן כזה. אי אפשר באמת לדעת מהו משך הזמן שסרטון ישן יכול לשרוד. זה תלוי במידה רבה בתנאי האחסון. רוב הסרטים הישנים לא זכו לטיפול נאות. אלה שכן נשמרו לפי הכללים, הפגינו שרידות מרשימה. אם שומרים על סרט קר, כמעט קפוא, ובסביבה יבשה- פילם ישן יכול להחזיק מעמד גם מאה שנים ויותר. חום ולחות מאיצים את הפירוק של הפילם. יש לנו סרטונים בני יותר ממאה שנים, ששרדו והאיכות שלהם מעולה. בסרטון הזה השקענו מאמץ אדיר. הוא היה מורכב מחלקים רבים והיינו צריכים להרכיב אותו, ממש כפי שמרכיבים פאזל מסובך ביותר."

היה לך קשר עם הרב יוסף מארך. עד כמה



הוא היה גורם לכך שהגעתם בסופו של דבר לחלק השני של הסרט, שהפך אותו לכל כך דרמטי?

"היה לי קשר עם מר מארך במשך כמה שנים. כאמור, הסרטון הגיע לידינו ב-1981 ושכב אצלנו. הוא פנה אלינו כבר לפני כעשר שנים. הוא שב וטען, שלא יכול להיות שהסרטון שכבר שוחרר, הוא הגרסה המלאה. הוא הסביר לנו שלא ראה בגרסה הראשונה את מרן החפץ-חיים, כמו גם רבנים יהודים חשובים אחרים. במשך שנים עמלנו כדי לתקן את הסרט. לנסות להשלים את הפאזל המורכב הזה. לקח לי עשור (!) עד שמצאתי את החלק השני, החשוב, של הסרט. לאורך כל הזמן הזה, דיברנו שוב ושוב. הוא האמין כל הזמן שבסוף החלק השני ימצא. וצדק."

לא כעסת עליו?

"ממש לא. ההפך הוא הנכון. הנחישות שלו, ההערכה העיקשת שלו שיש חלק נוסף לסרטון, הייתה מדהימה. הוא התמיד בכך ללא הרף, במשך שנים, וזה הרשים אותי עמוקות ודרבן אותנו."

'המצלמה לא הייתה תקינה'

ד"ר גרג וילסבכר, האוצר במחלקת האוספים של סרטוני חדשות, גם הוא מאוניברסיטת דרום-קרוליינה, מעריך בפנינו, שיתכן כי המצלמה שתיעדה את ההתרחשות ההיסטורית לא הייתה תקינה בזמן הצילום: "להערכתי, וחשוב לי להבהיר שאני מבסס אותה על הנסיון האישי שלי בלבד, מהסתכלות על הסרט המקורי- לא מן הנמנע שלצלם היו קשיים מכאניים עם המצלמה באותו יום. זה לא משהו חריג. דברים כאלה התרחשו. זאת תיאוריה בלבד, שאני לא יכול להוכיח."

האם ידוע לך אם הצלם הזה הוזמן על ידי 'אגודת ישראל', או שסיקר את זה מטעם גורם אחר?

"הסרטון הזה צולם ב-15 וב-16 באוגוסט 1923. יש לנו הערות שנכתבו על ידי הצלם

הרב יוסף מארך: "לאחר התגלית המרעישה, דיברתי עם סינגלטון וביקשתי ממנו לשמור את הדבר בסוד. חשבתי לעצמי, שכדאי להמתין. אולי יתגלו חלקים נוספים של הסרט. אולי ימצא עיתוי מתאים בייחוד. אבל סינגלטון אמר לי שמחובתה המקצועית של האוניברסיטה, לפרסם דבר בעל משמעות רבה כל כך לעם היהודי"

המספר של הסרטון הזה ניתן לו בזמנו על ידי ספ' רני חדרות בפוקס. הוא נשאר חלק מיומן החדשות בספרייה של התאגיד, ששרדה ושכאמור נתרמה לאוניברסיטה שלנו."

האם להערכתך יש סיכוי שנמצא 'אוצרות' יהודיים נוספים מן הסוג הזה בעתיד הקרוב, ששרדו? "יש סיכוי מסוים לכך. אבל להערכתך, מדובר בסיכוי קטן. אם יימצאו סרטונים נוספים, זה יכול להגיע בעיקר מאוספים אחרים, שאינם בדינו. הארכיון של פוקס, שחלק גדול ממנו ברשותנו, מקוטלג היטב. ובכל זאת, אנחנו מזמינים את כל מי שרוצה, לערוך בו חיפוש. מי יודע, אולי ימצא שם משהו שלא הייתה ידועה לנו מידת החשיבות שלו עד כה."

"מכל מקום, אין ספק שיכולות לצוץ הפתעות מרעישות. משום שאין לדעת מה נותר בארכיוני הסרטים בעולם. זאת אחת הסיבות לחשיבות הרבה שבשימור סרטים ישנים. רק אם נסתכל בכל מטר ומטר מתשלילי הסרטונים שמתחילת המאה ה-20 והלאה, נוכל לדעת בוודאות האם נשארו לנו סרטונים של קהילות יהודיות שתועדו לפני השואה."



"אנו מזמינים את כל מי שמעוניין בתיעוד נוסף - לבוא אלינו ולחפש". הכניסה לאוניברסיטת דרום קרוליינה

והכתב שליווה אותו. אבל ההערות האלה לא מלמד דות אותנו מדוע האירוע צולם. מה שכן, מובן מהן שהיה צורך במאמץ רב כדי להשיג אישור לסקר את האירוע, כך שאי אפשר לדעת מה הניע אותם לצלם. אין לנו יכולת לדעת מה הביא את הצלם ואת הכתב לסקר את האירוע. אולי זה היה על פי בקשת תאגיד פוקס? אולי משהו בווינה היה מעוניין לסקר את זה? לעולם לא נדע."

כפי שהתרשמנו, הסרטון באיכות גבוהה מאוד, ביחס לתקופה ולציוד של פעם. איך זה יתכן? "תשלילי הצילום נשלחו לספריית תאגיד פוקס ולא היו בשימוש. יש להם ספרייה גדולה ביותר, שמספקת חומרים רבים לסדרות תעודה. תשלילי צילום מהתקופה ההיא מפגינים עמידות מפתיעה. באופן ספציפי, הסרט הזה נותר באיכות גבוהה מאוד, מכיוון שהוא נשאר שלם, ללא סריטה. 'Colorlab', החברה ששמרה עבורנו את הסרט, עשתה עבודה נהדרת של ניקיון וסריקה של התשלילים. בהזדמנות זו, אני רוצה להביע את תודתנו ל'קן הנרי וסילביה יאשיק', שסיפקו לנו את המימון הנדרש כדי לשמר את הסרטון הזה. אני מאחל לכל הסרטונים של פוקס, וסרטונים ישנים בכלל, שיישמרו באיכות כה גבוהה. מיהו הצלם, ששמו הוזכר כמה פעמים? הוא תיעד הרבה אירועים באותם ימים?

"הצלם, הנס וון-פבל, עבד בשיתוף פעולה הדוק עם סוכנות בשם 'א.נוימן'. נראה שנוימן היה כתב או מנהל חברת חדשות. מה שידוע לנו, הוא שוון-פבל צילם עבור 'פוקס' משלהי 1922 ועד לאוגוסט 1928. לאחר מכן, הוא הגיע לניו-יורק כדי לעבור הכשרה בהפעלת מצלמה עם פסקול עבור 'פוקס-מוביטון' (Movietone - סרט עם קול. ר.ק.), שהחליף את אולפני החדשות השקטים שפעלו עד אז, ללא קול. וון-פבל הספיק לצלם כמה אירועים עבור 'פוקס' בטכנולוגיה החדשה של הימים ההם."

איך קרה שהסרטון נשמר עם סיווג פרטני כל כך, שסייע להבין שמדובר בתיעוד של הינסייה הגדולה?

"הסרטון הזה נקרא באופן רשמי 'פוקס-ניו סיפור 1020: הקונגרס העולמי של אגודת-ישראל'.

פעם בשנה יש לך יכולת אדירה:

לזכות לישועה במה שחשוב לך באמת



"יתברכו כל התורמים נחת מילדיהן... יזכו בניהם ובנותיהם לזיווגים הגונים ולהקים דורות ישרים מבורכים"

(מדברי מרן ראש הישיבה שליט"א)

שמות התורמים יועברו לברכתם של מרנ ורבנן שליט"א בעיצומם של ימי הפורים:

מרן ראש הישיבה שליט"א מרן פוסק הדור בעל 'שבט הלוי' שליט"א

מרן שר התורה שליט"א כ"ק מרן האדמו"ר רבי דוד חי אבוחצירא שליט"א

תשועתם היית לנצח!

תורמים ביום הפורים למען ילדי ישראל המתקרבים לתורה, וזוכים לזיווגים, נחת מהילדים, פרנסה בריאות, היום יש לך כח!

1700-50-66-22

תד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' חן: 339991

נשאת אותם על כפיים קרן ההסעות

קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי